

הנדון: בקשה לדיון מחודש בחיסיון חברת קצא"א

בשם ארגון לובי 99, הלובי של הציבור, ברצוני לפנות אליך בבקשה לקיים דיון דחוף בוועדת חוץ וביטחון בנוגע לתחולת צו החיסיון המוטל על פעילותה של חברת קו צינור אסיה אירופה בע"מ (להלן – "קצא"א"). לאחרונה חתמה החברה על הסכם לשינוע כמויות אדירות של נפט מהמפרץ הפרסי לים התיכון דרך שטח ישראל – עסקה שהסיכון הטמון בה הוא בלתי מידתי ושעלולה להוביל לאסון סביבתי בעל השלכות כלכליות דרמטיות וארוכות טווח. אנו סבורים כי יש לצמצם את תחולת החיסיון כדי שמקבלי ההחלטות בכנסת ובממשלה יוכלו להיחשף לפרטי העסקה ולנהל דיון מקצועי בנחיצותה ועל מנת לקיים שיח ציבורי בנושא, המבוסס על נתוני אמת.

1. חברת קצא"א היא אחת החברות המרכזיות הפועלות במשק האנרגיה הישראלי (עוד בשנת 2018 קבע מבקר המדינה כי "קצא"א דומיננטית בענף תשתיות הדלק במשק"¹), שמוגדרת החל ממרץ 2020 כחברה ממשלתית.
2. על פעילותה של קצא"א מוטל צו חיסיון רחב, שחודש על-ידי ועדת חוץ וביטחון בדצמבר 2017 ותקף עד 31.12.2022. לפי הצו, כל ידיעה הנוגעת לחברה היא סודית, למעט מידע העוסק **אך ורק** באיכות הסביבה; תכנון ובניה; רישוי עסקים; אמצעי בטיחות; פגיעה בערכי טבע מוגנים; בעלי המניות של החברה ואופן ניהולה.²
3. באוקטובר האחרון חתמה קצא"א על הסכם עם חברת MED-RED Land Bridge לשינוע נפט מהמפרץ הפרסי לים התיכון – הסכם שלא הובא לאישור הממשלה ונחתם ללא התייעצות עם משרדי הממשלה המוסמכים. במסגרת ההסכם, שכבר מיושם בשטח, מיכליות נפט מגיעות מהאמירויות לאילת, פורקות בה את הנפט ומעבירות אותו דרך צינור קצא"א לאשקלון, ומשם לאירופה. בניגוד לטענות קצא"א כי ביטול ההסכם עלול לגרום לפגיעה משמעותית ביחסי החוץ של ישראל, לאחרונה הבהיר שגריר איחוד האמירויות בישראל כי מדובר בהסכם מסחרי בין חברות פרטיות, שאינו נוגע ליחסים המדיניים בין המדינות.³
4. מדובר בהסכם בעל משמעויות סביבתיות מרחיקות לכת – בשבוע שעבר הודיעה מנכ"לית המשרד להגנת הסביבה לחברת קצא"א כי אין להתיר את הגדלת היקף שינוע הנפט באילת, שכן פעולה זו "עלולה לפגוע בפגיעה קריטית ובלתי הפיכה בסביבה הימית במפרץ אילת, שהינו אזור ייחודי ברמה הבין-לאומית ובעל רגישות אקולוגית גבוהה ביותר, וזאת בין היתר בשל אירועי תקלות של דליפת נפט שלא ניתן יהיה למנוע אותן באופן מוחלט".⁴ מלבד הפגיעה האפשרית בשוניית האלמוגים באילת, שהמרחק בינה לבין נמל קצא"א הוא פחות מקילומטר, העסקה מציבה סיכונים סביבתיים גם לשמורות הטבע לאורך צינור קצא"א, ולהבנתנו טרם הוגש סקר סיכונים בעניין זה למשרד להגנת הסביבה. נציין כי ההיסטוריה של קצא"א רצופה במחדלים סביבתיים, שהגדול שבהם הוא אסון עברונה, במסגרתו פרצו כ-5 מיליון ליטר נפט מצינור קצא"א לעבר שמורת ערבת עברונה, אשר טרם שוקמה.

¹ "היערכות לקראת תום זיכיון המשנה של חברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ", במסגרת דו"ח שנתי 2016. [קישור](#)

² צו העונשין (הכרזה על עניין סודי) (הוראת שעה), התשע"ז-2016.

³ "שגריר האמירויות: 'הסכם קצא"א לא נוגע ליחסים המדיניים עם ישראל'" **גלובס** 25.10.2021. [קישור](#)

⁴ מכתבה של מנכ"לית המשרד להגנת הסביבה למנכ"ל חברת קצא"א מיום 2.11.2021. [קישור](#)

5. **אנו סבורים כי יש לצמצם את תחולת החיסיון כדי שיהיה לנו מידע על העסקה ונוכל להשוות בין הסיכונים לבין התועלות הטמונים בה:**

א. הנזקים הפוטנציאליים כתוצאה מהעסקה: שונית האלמוגים וחופי הים מהווים מקור משיכה גדול לתיירים, והתיירות היא הענף הכלכלי המרכזי בעיר אילת. לפי דו"ח מבקר המדינה, כ-90% מהמשרות בעיר קשורות במישרין או בעקיפין לענף התיירות והאומדן הכולל של הכנסות מתיירות לעיר אילת בשנת 2018, בתוספת ההכנסה לעיר בגין אכסון שאינו מלונאי (דירות), עמד על כ-4.5 מיליארד ש"ח.⁵ כל תקלה במיכלית נפט שתגיע למפרץ אילת, אף שהסיכוי לכך נמוך, עלולה לגרום נזק בלתי הפיך לשונית האלמוגים וכך לחסל את התיירות באזור. לכך יש להוסיף גם את הנזקים הנובעים מהגברת זיהום האוויר והתחלואה באילת ובאשקלון ואת עלות השיקום הסביבתי של הנזק (הן במפרץ אילת והן לאורך הצינור, ככל שייגרם).

ב. התועלת הכלכלית מהעסקה: עקב החיסיון הגורף המוטל על פעילות החברה אין לנו מידע מדויק לגבי שווי העסקה, אך לפי פרסום באוקטובר 2020 (בשלב החתימה על מזכר ההבנות) **ההסכם צפוי להניב לקצא"א, שהיא כאמור חברה ממשלתית, כ-700 מיליון דולר ב-8 שנים.**⁶ ייתכן שסכום זה עלה בהסכם הסופי עקב עליית מחיר הנפט.

6. **קצא"א היא החברה הממשלתית היחידה שדוחותיה הכספיים לא מפורסמים לציבור.** רשות החברות הממשלתיות מפרסמת את דוחותיהן של חברות ממשלתיות אחרות הפועלות במשק האנרגיה, דוגמת תש"ן (חברת התשתית הלאומית של משק הדלק בישראל) ונתג"ז (שעוסקת בהקמה, תחזוקה והפעלה של מערכת הולכת הגז הטבעי במדינה), ואף של חברות ממשלתיות ביטחוניות, דוגמת התעשייה האווירית ורפאל. קצא"א היא החברה הממשלתית היחידה שמתנהלת כחברה פרטית מבחינת שקיפות דוחותיה הכספיים, ולגישתנו אין לכך הצדקה.

7. נציין כי חברת "קו צינור אירופה אסיה" הוקמה בשנות ה-60 כמיזם ישראלי-איראני משותף, וכיום מתנהלת בין הצדדים בוררות בינלאומית. ככל שהצדקה לחיסיון נוגעת לבוררות זו, אנו סבורים כי אין סיבה להטיל חיסיון כה גורף וניתן לצמצם את תחולתו.

לאור האמור לעיל, אנו דורשים לקיים דיון מחודש בוועדה בנוגע לחיסיון המוטל על קצא"א, כדי שנוכל לשקול בצורה יותר מדויקת את התועלת הכלכלית מהעסקה לעומת הנזקים הפוטנציאליים לסביבה ולכלכלה.

בברכה,
מר רב דוד סמנכ"לית
מר רב דוד סמנכ"לית
עו"ד נועה זלצמן
לוביסטית ציבורית
לובי 99

העתקים:
מר אביגדור ליברמן, שר האוצר
גב' תמר זנדברג, השרה להגנת הסביבה
מר רם בלינקוב, מנכ"ל משרד האוצר
גב' גלית כהן, מנכ"לית המשרד להגנת הסביבה

⁵ פעולות הממשלה לקידום התיירות באילת ותוכניות לפיתוח הכלכלי, במסגרת דו"ח שנתי 71. קישור
⁶ קצא"א חתמה על הסכם לשינוע נפט מאיחוד האמירויות לישראל "כלכליסט 20.10.2020. קישור